

Filosofie – paradoxy

Každý, kdo se v Evropě nebo v Evropou poznamenané části světa narodí, velmi rychle se již spolu s mateřským jazykem stává tak trochu filosofem; pozorovat to zřetelně můžeme již na některých tříletých až čtyřletých čiperných dětech. Ale zároveň platí, že skuteční, opravdoví filosofové jsou velkou vzácností, že je k tomu zapotřebí nejen velkého nadání, ale také velké píle a rozsáhlých, tj. širokých zkušeností. Dost analogickým paradoxem je ostatně i to, že – aspoň po mém soudu – každý filosofii tak trochu potřebuje (a proto si ji také osvojuje, ať už vědomě či nevědomky), ale že na druhé straně pěstovat filosofování na současné úrovni (tedy: na úrovni „doby“) je věcí krajně nesnadnou a náročnou, vyžadující nejen mimořádné výkony, ale zejména mimořádnou soustředěnost a vlastně až sebeomezení na jakousi životní řeholi. Hlavním úkolem filosofovým je – aspoň po mém soudu – působení na druhé (na jednotlivce a tím i na společnosti, na společnost), ale zároveň jde o to, dostat povinnostem nejvyšší kritického a do hloubky ke kořenům jdoucího myšlení, tedy zdržovat se občas stranou veřejnosti, v jakési vlastní myšlenkové „laboratoři“. Protože však ten rozdíl mezi živým působením na druhé lidi (v každodenním kontaktu a v běžných situacích) na jedné straně a mezi radikální reflexí v odloučenosti od každodennosti nesmí přerůst v propast, přes kterou se filosof už nedokáže přenést, takže zůstane trvale na jedné nebo na druhé její straně, musí zaujímat také jakési „veřejné postoje“, kde se protíná resp. kloubí jedno s druhým: na druhé jednotlivce působí filosof nejen v soukromí, ale také a dokonce především na agoře, na veřejnosti, ve veřejném prostoru, který je plný myšlenek, koncepcí a zejména předsudků a matoucích sofismat. Zde musí filosof ukázat (a dokázat) svou kompetenci kritickou; a zde také velký počet filosofů selhává. Ani nejhlubší filosof nesmí být zbaven povinnosti rozumět své době, ale také určité konkrétní chvíli, konkrétní situaci nejen své osobní, ale lidí kolem sebe, své společnosti, svého „národa“, svého státu, své civilizace atd.

(Písek, 110410-1.)